

קול קורא להשתתפות בכתיבת ספר בנושא תיאוריה ופרקטיקה בחינוך נגד גזענות

מבוא – הרציונל החינוכי

הגזענות היא התנהגות אנושית נרכשת אשר מסכנת את קיומה של החברה הדמוקרטית. גזענות אורבת לכולנו במצבים של מפגש עם השונים מאתנו, ובמיוחד בעת שיחסי הכוח בין הקבוצות השונות בחברה אינם שוויוניים. בישראל, שבה הפערים הכלכליים הולכים וגדלים, הסכסוך הלאומי אינו עומד לפני סיום, ועדיין קיימת היררכיה בין תרבות הגמונית לתרבויות "אחרות", בין צבע עור אחד לאחר, בין זהויות אתניות, מגדריות, לאומיות, דתיות וכלכליות, נוכחותה של הגזענות רק הולכת ומתרחבת. נדמה שישובנו עיסוק ציבורי וחינוכי נרחב בתופעה, ובכל זאת, היא רחוקה מלהיעלם ממחוזותינו. מערכת החינוך היא אחד המרחבים הציבוריים החשובים ביותר בהם ניתן להתמודד עם הגזענות ולפעול למיגורה. זאת, באמצעות ייצור תהליכים חינוכיים ופרקטיקות של מאבק ושינוי חברתי המקדמים חברה דמוקרטית ושוויונית יותר.

מטרה

מטרת הספר להרחיב את הידע הקיים ולשכלל את "ארגז הכלים" שיאפשר לאנשי חינוך להעמיק בנושא הגזענות ולעסוק בו. הוא מהווה את המשכו של הספר פורץ הדרך "שיעור לחיים", שהוציאה האגודה לזכויות האזרח לאור בשנת 2015. "שיעור לחיים" הציע הסתכלות רחבה ומעמיקה בנושא הגזענות, מרמת התיאוריה ועד לרמת הגישה המעשית המתמקדת בנעשה בכיתה. הוא עסק בשורשי הגזענות ובמנגנונים פסיכולוגיים-חברתיים העומדים בבסיס התופעה, וסיפק כלים לזיהוי והתערבות בשדות החינוכיים הפורמאליים והלא פורמאליים, הישירים והעקיפים, הגלויים והסמויים, כמו גם ידע אינפורמטיבי בנוגע לתופעות עכשוויות של גזענות בישראל (את גרסת האינטרנט של הספר "שיעור לחיים – חינוך נגד גזענות מהגן ועד התיכון" ניתן למצוא כאן).

לאור הצלחתו של הספר הראשון, שהתקבל בצמא בקרב קהל אנשי החינוך בארץ, ולנוכח הצורך הגובר בהרחבת העיסוק החינוכי בגזענות, הספר הנוכחי נועד לפתח ולהרחיב עוד את העיסוק בנושא הגזענות. מטרתו להציע במבט אינטרדיסציפלינרי תיאוריות וגישות יישומיות הקשורות בתופעות, בסוגיות ובמושגים מקיפים ומגוונים המשיקים לתופעת הגזענות, כמו גם כאלה המתמקדים בדרכים להתמודדות עמה ובפירוקה. הספר מעניק הזדמנות לחוקרים/ות, לקובעי/ות מדיניות, למומחים ולאנשי חינוך להשמיע את קולם ולהציע פיתוחים תיאורטיים כמו גם גישות פדגוגיות חדשניות וכלים חינוכיים יישומיים המתמקדים בהתמודדות עם גזענות במובנה ובמשמעותה הרחבים.

קהל היעד

ספר זה פונה לאנשי חינוך – מורות ומורים, מנהלות ומנהלי בתי ספר, רכזות ורכזים פדגוגיים, מרצות ומרצים באוניברסיטאות ובמכללות להכשרת מורים, מדריכות ומדריכים במכינות קדם צבאיות ובתנועות נוער. הספר עשוי לעניין גם אנשים שתחום העניין שלהם הינו התמודדות עם גזענות בחברה הישראלית והבנה מעמיקה של מקורותיה כמו גם דרכים אפשריות לצמצמה באפיקים חינוכיים.

התחומים בהם יעסוק הספר ודוגמאות לנושאים אפשריים לכתיבה

מקובל להתייחס כיום לשדה החינוכי כאחד התחומים החשובים ביותר להטמעת ערכים ויסודות שבמרכזם המחויבות לכבוד האדם ולשוויון ערך האדם. על פי תפיסה זו, החינוך יצייד את הדור הצעיר בערכים, במידע ובכלים לבניית חברה כוללת רב-גונית, הוגנת ומיטיבה יותר. הספר הנוכחי יתמקד בתופעות, בסוגיות ובמושגים מקיפים ומגוונים הקשורים בגזענות, כמו גם בכאלו המתמקדים בדרכים להתמודדות עמה ובפירוקה, על מנת לייצר תהליכים חינוכיים המקדמים חברה דמוקרטית ושוויונית. המאמרים בספר יכללו ניתוח תיאורטי ויציעו עקרונות וכלים פדגוגיים הניתנים ליישום בכיתה.

בין הנושאים האפשריים אותם ניתן לבחון בהקשר של חינוך נגד גזענות:

- אמפתיה
- חוסן קבוצתי
- מנגנונים סמויים של גזענות
- סולידריות
- דיכויים מרובים והצטלבות
- דה-הומניזציה של האחר
- עליונות / נחיתות מופנמת
- זיכרון קולקטיבי, נראטיבים של מיעוט
- פריווילגיות חברתיות, אשמה, אחריות

תהליך ההגשה ולו"ז

הצעות לפרקים ניתן לשלוח עד 31 באוקטובר 2019 לאגודה לזכויות האזרח בכתובת soli@acri.org.il. ההצעה תכלול כותרת ראשונית לפרק ותקציר באורך של עד 600 מילים בעברית המתאר את תוכנו.

החלטה בנוגע להצעות תישלח לכותבים עד ל-21 בנובמבר 2019.

בתחילת חודש דצמבר 2019 יתקיים מפגש עם כותבי הפרקים שהצעתם אושרה, להצגת הגישה החינוכית של הספר וגיבוש תהליך העבודה.

מועד סופי להגשת הפרקים המלאים: 31 במרץ 2020.

חפשו אותנו באתר [הסדנא – מרחב חינוכי לדמוקרטיה וזכויות אדם](#).

בברכה,

ד"ר מרסלו מנחם וקסלר
יועץ פדגוגי, מחלקת החינוך
עורך אקדמי

ד"ר סולי ורד
מחלקת החינוך
האגודה לזכויות האזרח
soli@acri.org.il

נעמי בייט-צורן
מחלקת החינוך
האגודה לזכויות האזרח
naomi@acri.org.il